

Obsah

	Úvod do problému / Základní cíl výzkumu	9
1	Teoretická východiska	12
1.1	Metodologie, metody a použitá data	12
1.2	Sbírky, sbírkové fondy, sbírkové předměty a muzeální předměty jako předmět výzkumu a informační zdroj pro vědecké zkoumání	13
1.3	Muzejní funkce jako východisko pro kritické zhodnocení sbírky	17
1.3.1	Tradiční pojetí muzejních funkcí a jejich proměny z pohledu kritického zhodnocení sbírky	17
1.3.2	Kritický pohled na klasické muzejní funkce z hlediska selekce, tezaurace a prezentace	19
1.3.3	Fenomén sbírky v kontextu paměťové, vzdělávací a zážitkové funkce	21
1.4	Frascati manuál – východisko pro vymezení, co lze považovat za výzkum v muzeu	24
1.4.1	Pět kritérií pro posouzení činností (projektů) výzkumu	24
1.4.2	Základní výzkum, aplikovaný výzkum a experimentální vývoj v muzeu	26
1.5	Teoreticko-metodologická východiska pro zkoumání vědecko-výzkumné činnosti muzeí	29
2	Muzeum jako „vědecko-výzkumná jednotka“ / Tvorba vědecko-výzkumného záměru	33
2.1	Muzeum jako vědecko-výzkumná jednotka	33
2.2	Prvky vědecko-výzkumného záměru (projektu) a jeho tvorba	34
2.2.1	Vědecký problém	34
2.2.2	Předmět zkoumání	35
2.2.3	Stanovení výzkumných cílů, výzkumných otázek a hypotéz	36
2.2.3.1	Výzkumné cíle	36
2.2.3.2	Výzkumné otázky a hypotézy	37
2.2.4	Volba metodologie	38
2.2.5	Návrh nových výzkumných metod a postupů pro vědecko-výzkumnou činnost	40
2.2.5.1	Rozdělení vědeckých metod	40
2.2.5.2	Příklad speciálně vědní metody – orální historie	41
2.2.5.2.1	Úvod k metodě orální historie, historie a název metody	41
2.2.5.2.2	Vymezení (definice) metody orální historie	42
2.2.5.2.3	Zásady orálně historického výzkumu a jeho etapy	42
2.2.5.3	Nové metody: Vědecké vysvětlení formou subsumpce pod teorii	44
2.2.5.4	Nové metody: Výklad problému	46

3	Statistika muzeí, analýza muzejního výzkumu v ČR	47
3.1	Statistika muzeí	47
3.2	Analýza muzejního výzkumu	50
3.2.1	Výzkumné úkoly prováděné dle zákona o sbírkách	50
3.2.2	Výzkum prováděný muzei – výzkumnými organizacemi	51
3.2.3	Hodnocení kvality vybraných výsledků	56
4	Řízení výzkumu a vývoje (VaV) v muzeích v podmínkách v ČR	57
4.1	Úvod k problematice řízení – definice, cíle, koncepce	57
4.2	Projekt (záměr) jako nástroj pro řízení VaV v muzeích	58
4.3	Finanční řízení	58
5	Případové studie	60
5.1	Případová studie 1: Jak naplnit definice výsledků výzkumu dle Metodiky 17+	60
5.1.1	Úvod do problému, metody a cíle případové studie	60
5.1.2	Výsledky a diskuse – znaky vybraných výsledků dle Metodiky 17+	60
5.1.3	Závěr případové studie	65
5.2	Případová studie 2: Jak z hlediska kvantity a kvality hodnotit výzkum muzea	66
5.2.1	Úvod do problému, metody a cíle případové studie	66
5.2.2	Výsledky a diskuse – hodnocení kvantity (výstupy VaV činnosti)	67
5.2.3	Výsledky a diskuse – hodnocení kvality (výsledky VaV činnosti)	69
5.2.4	Závěr případové studie	71
5.3	Případová studie 3: Metoda orální historie a její využití při studiu muzejních sbírek	72
5.3.1	Úvod do problému, metody a cíle případové studie	72
5.3.2	Výsledky a diskuse – využití orální historie ve výzkumu v muzeu	72
5.3.3	Závěr případové studie	73
5.4	Případová studie 4: Katalog lidových staveb	74
5.4.1	Úvod do problému, metody a cíle případové studie	74
5.4.2	Výsledky a diskuse – analýza situace a postup při tvorbě knihy	74
5.4.3	Závěr případové studie	77
5.5	Případová studie 5: Modely jako předmět výzkumu	78
5.5.1	Úvod do problému, metody a cíle případové studie	78
5.5.2	Výsledky a diskuse	78
5.5.3	Závěr případové studie	80

6	Limity, diskuse a doporučení	81
	Závěr	83
	Summary	84
	Přílohy:	85
	Příloha č. 1: Obecně vědní metody – vysvětlení a příklady použití	85
	Příloha č. 2: Definice výsledku „odborná kniha“ a „výstava“ včetně kritéria ověřitelnosti	88
	Literatura	91
	Jmenný rejstřík	97
	Věcný rejstřík	100
	Klíčová slova	105

Muzea mají nepomíratelný vědecko-výzkumný potenciál. Svědčí o tom i počet muzeí a zaměřenosti zabývajících se zároveň výzkumnou činností. Šobáňová (2012) uvádí, že v Evropě je v současnosti 18 tisíc muzeí, přičemž ve světě již na konci 20. století bylo cca 35 tisíc (Waidacher, 1999). V České republice fungovalo podle statistiky NISOS (2018) k 31. 12. 2017 celkem 477 muzeí, v nichž pracovalo více než 6 tisíc zaměstnanců, přičemž cca 50 % z nich byli odborní pracovníci (kurátoři, dokumentátoři, restaurátoři, vystavatelé, edukátoři a podobně).¹ Jsou to ti zaměstnanci, kteří mají potenciál podílet se na vědecké činnosti muzeí, musí však plnit i jiné povinnosti. Starají se přibližně o 65 milionů kusů národních předmiotů, o více než 800 památkově chráněných budov (nejčastěji zámky), o muzejní deponitáře a další muzejní areály, o 2 071 stálých expozic a zároveň uspořádali 4 095 výstav. Realizované expozice nebo výstavy navštívilo v roce 2017 celkem 13,5 milionu návštěvníků. Muzea jsou mimo jiné i pořadatelé kulturně výchovných či vzdělávacích programů (respektive akcí) – za rok 2017 jich proběhlo 14 851 s celkovou návštěvností takřka 2 miliony návštěvníků.

Z uvedeného stručného výčtu činnosti muzeí je patrné, že na provádění výzkumné zaměstnancům v muzeích mnoho z jejich časového fondu pracovat doby nezbyvá, přesto se muzeím dle statistiky NISOS (2018) za rok 2017 podařilo dokončit 2 021 vědecko-výzkumných úkolů, tedy průměrně 4,3 úkolu na jedno muzeum, což přepočteno ve vztahu k odborným zaměstnancům činí 0,64 úkolu na jednoho zaměstnance.

1. Mezi tyto patří například muzea v Americe a Evropě popsaná například Šobáňovou (2012, s. 73–74), kdy muzea v USA též vyřila mnoho odborníků jako své hlavní pracovní zaměstnání (zaměřením na návštěvníka a jeho kulturu), ale pro Evropu je typické zaměřením na odbornou práci a odbornou práci.

2. Tento výstup vznikl na základě schůzky odborních expertů v oboru statistiky výzkumu a vývoje, která proběhla v roce 1995 (NISOS) v Praze (2018). Výsledky této práce z roku 2012 (SOS a Institut sociální) je dostupný na: <https://www.sos.cz/medii/23025>. Průběh muzejní statistiky v roce 2015 je dostupný na: https://www.tac.cz/oblasti_soukromi/PRASAKI_MANUAL.pdf.

3. Jedná se o „Metodiku hodnocení výzkumných organizací a programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací“ (omacov09) jako přílohu k M/17/1, kterou schválila vláda dne 8. února 2017. Metodika je dostupná na: <https://www.vyikam.cz/Fondy/Janek-Metodika-19979>.

4. Podrobnější informace o činnosti jednotlivých muzeí viz katalog prací (katalog prací v kultuře), dostupný například na: <http://katalog.muzee.cz/>.